

**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ВНУТРІШНІХ СПРАВ**

С. В. Албул, О. Т. Ніколаєв, А. О. Шелехов

**ОРГАНІЗАЦІЯ І ТАКТИКА НЕСЕННЯ СЛУЖБИ
НА БЛОКПОСТАХ В УМОВАХ
АНТИТЕРОРИСТИЧНОЇ ОПЕРАЦІЇ**

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

Одеса
ОДУВС
2014

УДК 35.088+342.951 (477)

ББК 67.410.212

О-64

Рекомендовано до друку Навчально-методичною радою
Одеського державного університету внутрішніх справ.
Протокол від 04.11.2014 р. № 5

Автори:

- Албул С. В., начальник кафедри оперативно-розшукової діяльності факультету підготовки фахівців для підрозділів кримінальної міліції Одеського державного університету внутрішніх справ. Кандидат юридичних наук. Доцент. Член Союзу юристів України. Полковник міліції.

- Ніколаєв О. Т., доцент кафедри тактико-спеціальної та вогневої підготовки факультету підготовки фахівців для підрозділів транспортної міліції Одеського державного університету внутрішніх справ. Кандидат політичних наук.

- Шелехов А. О., начальник кафедри адміністративної діяльності ОВС та економічної безпеки факультету підготовки фахівців для підрозділів міліції громадської безпеки Одеського державного університету внутрішніх справ. Кандидат юридичних наук. Доцент. Підполковник міліції.

Рецензенти:

Саакян М. Б., професор кафедри ОРД ФПФПКМ ОДУВС, доктор юридичних наук, професор;

Паньків М. М., командир батальйону міліції громадської безпеки особливого призначення ГУМВС України в Одеській області, полковник міліції.

Організація і тактика несення служби на блокпостах в умовах антитерористичної операції: метод. рек. / С. В. Албул, О. Т. Ніколаєв, А. О. Шелехов. — Одеса : ОДУВС, 2014 — 34 с. — з іл.

У методичних рекомендаціях визначено порядок організації і тактики дій нарядів під час несення служби на блокпостах. На основі аналізу літературних джерел та власного досвіду участі в антитерористичній операції автори надають рекомендації щодо облаштування блокпостів, вимог до оборонних споруд, розстановки особового складу, визначають особливості організації несення служби при ускладненні обстановки.

Для працівників органів внутрішніх справ, а також викладачів, науковців, слухачів і курсантів вищих навчальних закладів МВС України.

УДК 35.088+342.951 (477)

ББК 67.410.212

**© Албул С. В., Ніколаєв О. Т., Шелехов А. О., 2014
ОДУВС, 2014**

З М І С Т

Вступ.....	4
Визначення основних термінів.....	6
§ 1. Блокпост: загальні відомості та види.....	7
§ 2. Облаштування блокпоста.....	9
§ 3. Вимоги до оборонних споруд на території блокпоста.....	16
§ 4. Розстановка особового складу на блокпосту.....	18
§ 5. Дії особового складу під час перевірки транспортних засобів та окремих осіб на блокпосту.....	20
§ 6. Тактика дій противника при нападах на блокпости.....	24
Післямова.....	29
Додаток.....	30
Рекомендована література та інформаційні ресурси.....	31

ВСТУП

Сучасні та майбутні конфлікти характеризуються посиленням ролі політичних, економічних, екологічних, інформаційних засобів під час підготовки й у ході воєнного конфлікту, створення коаліційних і багатонаціональних сил, розширення масштабу операцій і перетворення морського, повітряного, космічного та сухопутного простору на єдиний глобальний театр воєнних дій. Аналітики стверджують про формування нового типу ведення воєнних дій – «гібридних» війн. При цьому спостерігається динаміка до їх швидкоплинності, що призводитиме до поширювання на всю територію держави, до нівелювання понять «фронт», «лінія фронту», «тил» тощо. Існує тенденція до «безконтактних» та асиметричних бойових дій, зосередження зусиль на виведенні з ладу «уразливих центрів» потенційного супротивника, насамперед вищого політичного й військового керівництва, ключових об'єктів, що мають стратегічне значення для економіки й безпеки держави. Бойові дії характеризуються широким застосуванням новітніх засобів розвідки й ураження противника.

Доводиться констатувати, що на сьогодні прояви тероризму та сепаратизму стали реаліями життя в Україні. Антитерористична операція, яка проводиться на Сході країни, викрила низку суттєвих недоліків, зокрема щодо службово-бойової діяльності сил охорони правопорядку.

У ході виконання службових завдань із захисту незалежності, суверенітету та територіальної цілісності України під час антитерористичної операції на території Донецької та Луганської областей особовий склад підрозділів МВС України може бути задіяний для виконання різноманітних бойових завдань, зокрема й несення служби на блокпостах. Щоб виконати поставлені завдання вчасно й без людських втрат, кожен працівник і керівник підрозділу повинен мати чітку уяву про те, як облаштувати блокпост, організувати його роботу і яких правил потрібно дотримуватися під час виконання службових обов'язків, пов'язаних із несенням служби на блокпосту. Сподіваємось, що методичні рекомендації сприятимуть якісній організації несення служби на блокпостах працівниками органів внутрішніх справ.

У роботі надаються рекомендації щодо облаштування блокпостів, вимог до оборонних споруд, розстановки особового складу, визначено особливості організації несення служби при ускладненні обстановки.

Методичні рекомендації підготовлені авторським колективом співробітників Одеського державного університету внутрішніх справ на підставі аналізу наукових джерел, відкритих джерел мережі Інтернет і власного досвіду участі в антитерористичній операції на території Донецької та Луганської областей, перебування в складі сил і засобів, що залучалися до виконання службових завдань із захисту незалежності, суверенітету та територіальної цілісності України.

Матеріали можуть бути використані при проведенні занять з тактико-спеціальної підготовки зі слухачами і курсантами вищих навчальних закладів МВС України, а також при підготовці працівників правоохоронних органів, які залучаються до виконання службових завдань у складі сил та засобів в антитерористичній операції.

ВИЗНАЧЕННЯ ОСНОВНИХ ТЕРМІНІВ

Антитерористична операція - комплекс скоординованих спеціальних заходів, спрямованих на попередження, запобігання та припинення терористичної діяльності, звільнення заручників, забезпечення безпеки населення, знешкодження терористів, мінімізацію наслідків терористичної діяльності:

Район проведення антитерористичної операції - визначені керівництвом антитерористичної операції ділянки місцевості або акваторії, транспортні засоби, будівлі, споруди, приміщення та території чи акваторії, що прилягають до них і в межах яких проводиться зазначена операція.

Режим у районі проведення антитерористичної операції - особливий порядок, який може вводитися в районі проведення антитерористичної операції на час її проведення й передбачати надання суб'єктам боротьби з тероризмом спеціальних повноважень, необхідних для звільнення заручників, забезпечення безпеки й здоров'я громадян, які опинилися в районі проведення антитерористичної операції, нормального функціонування державних органів, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ, організацій.

Тероризм - суспільно небезпечна діяльність, яка полягає у свідомому, цілеспрямованому застосуванні насильства шляхом захоплення заручників, підпалів, убивств, тортур, залякування населення та органів влади або вчинення інших посягань на життя чи здоров'я ні в чому не винних людей або погрози вчинення злочинних дій з метою досягнення злочинних цілей.

§ 1. БЛОКПОСТ: ЗАГАЛЬНІ ВІДОМОСТІ ТА ВИДИ

Блокпост – це загороджувальний укріплений контрольно-пропускний пункт з озброєною охороною. Вони зазвичай встановлюються в районах проведення антитерористичних заходів, на окупованій або тимчасово зайнятій військами території. Блокпости можуть бути розташовані на дорогах, в'їздах у населені пункти тощо.

Метою створення блокпостів є здійснення контролю за рухом транспорту, людей, їх перевірки та огляду, а головне – зовнішньої ізоляції району дій незаконних збройних формувань, своєчасного виявлення їх пересування, шляхів можливого виходу бойовиків з районів їх зосередження, ізоляції й позбавленні доступу до джерел постачання; забороні притоку поповнення, постачання боеприпасів і зброї та недопущення прориву через блокпост.

Практикою антитерористичної операції вироблені наступні види блокпостів – **постійні (стаціонарні) та тимчасові.**

Постійний (стаціонарний) блокпост розташований на основних шляхах, на перетині доріг або на в'їзді в контрольований район або місто та складається з декількох охоплених єдиним задумом споруд та інженерних укріплень. Такі блокпости обслуговуються цілодобово й особовий склад на них знаходиться постійно. Такий блокпост має бути здатен самостійно витримати кругову оборону.

Тимчасовий блокпост може бути виставлений пішим або моторизованим патрулем на короткий проміжок часу. Місцезнаходження тимчасового блокпоста залежить від обставин, які склалися в ході оперативної обстановки. Місце вибирається так, щоб пост неможливо було об'їхати - біля залізничного переїзду, на ділянці дороги з глибокими кюветами та в інших місцях, де транспорт з підозрюваними не зможе швидко розвернутися й від'їхати. Місцевість навколо має бути відкрита для кругового обстрілу й повинна добре проглядатися.

Блокпост - це наряд чисельністю до штатного взводу, посиленого бойовою технікою, засобами зв'язку, матеріальними засобами, на який покладалися такі завдання: прикриття дій основних підрозділів; відбиття можливого нападу противника на блокпост, ділянки міста (важливі об'єкти); пошук і знищення окремих терористів; забезпечення перепускного режиму. Завдання блокпоста й організація бойової служби на ньому, як показує аналіз, загалом аналогічні бойовій службі на контрольно-пропускному пункті в районі правового режиму надзвичайного стану. Місця розміщення блокпостів визначаються наявністю будівель та інших об'єктів, придатних для проживання особового складу, можливостями обладнання їх під оборонні споруди. Виставлення групи перевірки документів та огляду транспортних засобів як елемента бойового порядку блокпоста міліції прив'язується до перехрест'я доріг, мостів та інших об'єктів.

Блокпост краще облаштувати в місцевості з гарним оглядом. Якщо дозволяє місцевість, необхідно мати об'їзний шлях уздовж блокпоста, який добре проглядається, з метою перепустки військових колон, щоб не припиняти під час руху колони догляд інших транспортних засобів.

Бажано встановлювати блокпост так, щоб його не було видно здалеку – за кутами будівель, за поворотами дороги, або за схилами пагорбів, щоб використовувати ефект несподіванки.

Особовий склад підрозділів, який несе службу на блокпосту, розміщується, як правило, у вцілілому (напівзруйнованому) будинку на відстані від 20 до 100 м від групи перевірки документів та огляду транспортних засобів.

Під'їзди до блокпоста перекриваються залізобетонними блоками та іншими підручними матеріалами, а для зупинки транспортних засобів використовуються імпровізовані шлагбауми.

Для особового складу наряду необхідно облаштувати одиночні окопи, окопи на 2-3 людини, відділення, а де немає такої можливості, наприклад, на мостах, площах тощо, - укриття з підручних матеріалів, зокрема мішків з піском або землею. Попередньо обрана для розміщення працівників блокпоста будівля й прилегла до неї територія обстежується саперами. Тільки після цього силами підрозділу проводиться комплекс заходів і робіт з його обладнання для виконання службово-бойових завдань.

На блокпостах при виконанні режимно-комендантської служби, як правило, обладнуються:

- місця для розміщення особового складу (відпочинку, прийому їжі, підготовки до служби й т.д.);
- місця для зберігання зброї, боєприпасів та інших матеріальних засобів;
- позиції для особового складу, бронетехніки і вогневих засобів;
- спостережні пости.

Блокпости обладнуються для перевірки транспортних засобів, що проходять крізь них, а також блокування дороги. Велика мережа блокпостів значно ускладнює діяльність терористичних груп. Навіть якщо терористи знають про існування блокпоста, вони змушені вибирати інші, менш зручні маршрути для своїх переміщень. Таким чином сповільнюється або припиняється переміщення зброї, вибухівки та великих груп терористів у регіоні.

Місце несення служби обладнується за правилами підготовки взводного опорного пункту до кругової оборони з використанням табельного та допоміжного інженерного майна (мішки з піском, залізобетонні захисні конструкції різноманітного типу), забезпечується відповідною документацією, засобами зв'язку й електропостачання, місцем для перевірки документів, догляду транспорту, стоянкою для затриманого транспорту. Способи виконання завдань на них переважно притаманні виконанню завдань стабілізаційних дій, особливо при проведенні протидиверсійних

операцій. Місцевість навколо блокпоста повинна знаходитись під постійним безперервним контролем: для цього необхідно мати спостерігачів з приладами спостереження, також і нічного бачення.

§ 2. ОБЛАШТУВАННЯ БЛОКПОСТА

Блокпост в інженерному плані має бути належним чином обладнаний. Зокрема, мають бути передбачені різноманітні інженерні загородження, пастки та перешкоди.

При облаштуванні блокпоста необхідно дотримуватися таких умов. Потрібно, щоб машина, яка спробує прорватися через блокпост або вивратися з охоронюваної зони, не могла цього зробити. Для цього встановлюють бетонні блоки, колючий дріт, інші перешкоди, які не повинні сильно заважати руху, але одночасно повинні змушувати проїжджати по зламаній лінії, а не по прямій. Можуть використовуватись і «лежачі поліцейські».

Досвід роботи правоохоронних органів і військових у зоні проведення антитерористичної операції засвідчив, що на більшості блокпостів використовуються 3 бетонні блоки з одного боку блокпоста та 3 блоки з іншого, тобто на кожному напрямку дороги. Один розташований праворуч дороги за рухом, другий - ліворуч, а третій - знову з правого боку. Таке розташування блоків не дозволяє водієві на великій швидкості проїхати територією, що контролюється нарядами блокпоста. Також можуть бути використані дерев'яні ящики від боєприпасів, заповнені чимось важким (пісок, земля тощо), або автомобільні колеса (Див. додаток 1).

У нічних умовах необхідно суворо дотримуватись світломаскування, правильно організовувати освітлення місцевості без визначення своїх позицій.

Усі блокпости прикриваються мінно-вибуховими загородженнями в керованому варіанті (УМН-2, ВКПМ-2), сигнальними мінами, на які складаються формуляри в чотирьох примірниках.

Для ускладнення підходу противника використовуються матеріали: консервні банки, шифер, покрівельне залізо, хмиз та інші предмети, що створюють гуркіт.

Для безпеки громадян зазначену територію блокпоста необхідно обладнати відповідними дорожніми знаками, які вимагають від водіїв знизити швидкість, вимкнути світло й увімкнути аварійну сигналізацію в нічний час, зупинитися (фото 1, фото 2).

Фото 1. Обладнання блокпоста дорожніми знаками.

Блокпост краще влаштовувати в місці з хорошим оглядом, щоб машина, котра потрапила в зону видимості, не мала можливості повернути, з'їхати з дороги або об'їхати блокпост так, щоб її не було видно з блокпоста.

Рубіж військового загородження призначається, як правило, уздовж основних комунікацій, рокад, на важливих водних рубежах з метою недопущення проникнення незаконних збройних формувань, диверсійно-розвідувальних груп і інших злочинних елементів у визначені смуги (райони) та прикриття якомога більше важливих об'єктів шляхом виставлення на ньому засідок, постів спостереження, секретів та організації патрулювання, а також утримання резерву для негайного реагування при виявленні незаконних збройних формувань і диверсійно-розвідувальних груп.

Навколо блокпоста треба вирубати рослинність, засипати або залити відпрацьованим мазутом ямки й впадини. При облаштуванні будівлі блокпоста слід враховувати: розміщення на відстані 15-30 метрів від дороги; стіни повинні бути куленепробивними (до 12,7 мм); амбразури повинні забезпечувати кругову оборону; вхід повинен бути виконаний у вигляді кругового коридору для захисту від ручних гранат; на всіх амбразурах і отворах повинні бути дротяні огорожі для захисту від ручних гранат, для контролювання обстановки та ведення вогню.

Фото 2. Обладнання блокпоста дорожніми знаками.

Блокпост необхідно обладнати наступними перешкодами:

1. *Колючий дріт*. Колюча або звита спіраль дроту повинна захищати блокпост з усіх боків за винятком одного вузького проходу. Цей прохід повинен захищатися легким кулеметом. Слід зазначити, що дротяне загородження не повинно бути вище рівня спостереження. Також дріт або дротяну спіраль встановлюють на дорозі й навколо зовнішнього периметра блокпоста, щоб запобігти ворожим діям ззовні комплексу. Між лінією очікування машин і головною дорогою встановлюється загородження з колючого дроту.

2. *Інші рухомі та нерухомі бар'єри*. Шлагбаум, або рухомий бар'єр, повинен бути великим і важким, але швидко й легко опускатись, щоб швидко та надійно блокувати рух транспорту. Для обмеження руху транспорту на кожному напрямку дороги розміщуються також великі бетонні блоки. Для примусового обмеження швидкості руху та зупинки транспорту повинні бути передбачені настили з шипами або виступи дорожнього покриття. Якщо є можливість пересування важкої техніки супротивника через територію блокпоста, необхідно передбачити застосування мобільного мінування шляху, для чого використовують декілька зціплених протитанкових мін.

3. *Ракети та прожектори*. По периметру блокпоста повинні бути розташовані сигнальні ракети, що запускаються пристроями натяжної дії, або інші засоби попередження наближення противника. Прожектори встановлюються так, щоб не засліплювати особовий склад блокпоста.

4. *Група прикриття.* В умовах міста блокпост повинен мати групу прикриття, розташовану на дахах довколишніх будинків або будівлях блокпоста, якщо до нього такі будинки входять.

Фортифікаційне обладнання блокпостів здійснюється з використанням захисних і маскувальних властивостей місцевості, підручних будівельних матеріалів (залізобетонних блоків, цегли, різних металоконструкцій), мішків з піском (землею) і т.д. (фото 3).

Фото 3. Фортифікаційне обладнання блокпоста мішками з піском.

На блокпосту, як правило, обладнується: 2-3 окопи на відділення, одиночні окопи на двох-трьох стрільців, ходи сполучення, капоніри для бойової техніки (БТР, БМП, БМД), вогневих засобів (АГС-17, мінометів і т. ін.) на основних і запасних позиціях, укриття для автомобілів і спеціальних машин, а також споруди із залізобетонних блоків (інших будівельних матеріалів) для прикриття приміщення для розміщення особового складу, туалету й т. д. Сама будівля, де розміщується особовий склад, готується до кругової оборони й відбиття нападу, а також до захисту працівників від обстрілів. Її вікна закидаються мішками з піском, землею, а підвальні приміщення готуються як укриття від артилерійського вогню (фото 4).

Фото 4. Фортифікаційне обладнання блокпоста залізобетонними блоками.

Усередині периметра блокпоста повинен бути туалет і смітник з великою кількістю питної води й водою для господарчих потреб. В осінньо-зимовий період приміщення блокпоста необхідно облаштувати грубами.

Важливу роль в організації несення служби на блокпосту мають інженерні загородження, призначені для запобігання прихованого підступу противника, ускладнення їх пересування, унеможливлення маневру, а також нанесення їм максимальних втрат. Інженерні загородження на підступах до блокпоста влаштовуються в поєднанні з природними перешкодами, рельєфом місцевості й системою вогню. На прихованих підступах до блокпоста встановлюються сигнальні й бойові міни в поєднанні з невибуховими загородженнями (завали з підручних матеріалів, малопомітних дротяних загороджень та інші). Надалі встановлюються дротяні загородження (паркани, їжаки, спіралі, рогатки й т.д.) і попереджувальні знаки.

Найбільш імовірні шляхи, по яких цивільні особи можуть ненавмисно зайти на заміновану територію, необхідно захищати колючим дротом, сіткою-рабіцею чи іншим надійним загородженням.

Не треба забувати про попереджувальні таблички з написами українською та російською мовами – «Стій», «Відео-фотозйомка заборонена», «Використання автомобільних відео регістраторів заборонено», «Вимкніть двигун» тощо (фото 5, фото 6). Таблички в деяких випадках відіграють роль сильної психологічної зброї. Поставлені на короткий час,

такі таблички на напрямку очікуваного прориву дезорієнтують супротивника. Але слід пам'ятати, що часте використання подібного втрачає ефективність.

В обов'язковому порядку необхідно повідомити місцеву адміністрацію й населення про наявність мін на певній території. Можна зробити шумові пастки: шматки жерсті або тонкого заліза посипати битою цеглою, шифером, гравієм. Консервні банки з прив'язаною всередині гільзою - добрий сигнальний пристрій. Слід зазначити, що в умовах несення служби на блокпостах як «інформатори» щодо наближення чужаків добре «зарекомендували» себе собаки.

На даху висотного будинку або верхньому його поверсі, що знаходиться на території блокпоста, має бути обладнане місце для наглядового посту, до складу якого входять: стрілок, снайпер і кулеметник. Спостережний пост забезпечується біноклем і приладом нічного бачення. Його облаштування здійснюється, як правило, з використанням мішків з піском (землею). Завдання наглядового посту полягає в спостереженні за прилеглою до блокпоста місцевістю й підтримці взаємодії з міськрайорганами ОВС.

Фото 5. Комбіноване фортифікаційне обладнання блокпоста.

Організація та несення бойової служби на блокпосту має здійснюватися відповідно до його документації, яка містить:

- схему блокпоста;

- схему встановлення сигнальних ракет, що запускаються пристроями натяжної дії, або інших засобів попередження про наближення противника;
- схему мінування;
- інструкцію начальнику наряду та його помічників;
- обов'язки групи прикриття (розрахунку БТР);
- обов'язки груп огляду транспортних засобів та перевірки документів;
- розпорядок дня блокпоста;
- схему організації зв'язку з таблицею позивних посадових осіб;
- список особового складу наряду;
- довідкову інформацію щодо розшукуваних осіб.

Заходи щодо маскування проводяться з метою приховування розташування, складу, дій і намірів особового складу блокпоста. Для маскування використовуються маскувальні комбінезони (костюми), табельні маскувальні комплекти, а також підручні матеріали (пісок, щебінь, бита цегла і т.д.).

Бойова служба на блокпостах здійснюється безперервно. Зміна працівників спостережних постів проводиться за графіком. У разі раптового нападу особовий склад блокпоста діє відповідно до бойового розрахунку, який доводиться до всіх працівників при проведенні цільового інструктажу.

При отриманні сигналу про напад на блокпост начальник наряду організовує кругову оборону, доповідає про обстановку керівництву, висилає підкріплення, уживає необхідних заходів для відбиття нападу.

Фото 6. Попереджувальні знаки на блокпосту.

При нападі незначних сил противника, при обстрілі блокпоста невідомими особами відбиття здійснюється черговими силами й засобами.

Відбиття нападу незаконних збройних формувань здійснюється в тісній взаємодії з особовим складом міськрайвідділів і зведених загонів. За надзвичайних обставин до відбиття масованого нападу залучаються підрозділи Збройних Сил України.

Особовий склад блокпостів забезпечується триразовим гарячим харчуванням. Їжа постачається з пункту тимчасової дислокації з'єднання на автотранспорті. Крім того, створюються запаси продуктів харчування та питної води на 3-5 діб сухим пайком.

Правильно обладнаний блокпост має забезпечувати надійну стійкість перешкод руху транспорту, що використовується як таран; можливість первинного й основного огляду техніки, людей і майна, що перетинають блокпост; відповідати безпечним умовам несення служби особовим складом; забезпечувати надійну охорону й оборону; мати відповідні умови життєдіяльності особового складу.

§ 3. ВИМОГИ ДО ОБОРОННИХ СПОРУД НА ТЕРИТОРІЇ БЛОКПОСТА

Позиція броньованої техніки (БМП, БМД, БТР). Тактично грамотно розташувати позицію для БМД (БМП, БТР) вище дороги, на відстані приблизно 30-60 м від неї. Обладнання часткового перекриття позиції для БМД (БМП, БТР), дротяні сітки (паркани з ланцюгових ланок) повинні знаходитись на відстані 15-20 м перед позицією, щоб запобігти нападу гранатометників з відстані враження.

Укріплення (бункер). Укріплення повинно знаходитися на відстані не менше 15-30 метрів від дороги. На такій відстані перевіряючий, який оглядає транспортний засіб, може перемовлятися з працівником, який його прикриває з укріплення. Стіни укріплення повинні бути куленепробивними кулею калібру до 12,7 мм; розташування амбразур повинно забезпечувати кругову оборону. Вхід в укріплення має бути виконаний у вигляді кругового коридору, щоб захищати від ручних гранат. На всіх амбразурах і отворах повинні бути передбачені дротяні огорожі. Вони захищають від ручних гранат, при цьому особовий склад має можливість спостерігати за зміною обстановки й вести прицільний вогонь.

Зовнішня огорожа блокпоста. Зовнішня огорожа повинна відповідати необхідним умовам несення служби особовим складом на блокпосту. Її необхідно обладнувати з бетонних конструкцій, земляних бастионів, земляних валів. Найбільш доцільно використовувати бетонні конструкції, які мають висоту 3,5 м, ширину 1,4 м і забезпечують стійкість від пострілів з РПГ. У зовнішній огорожі повинно бути передбачено обладнання бійниць для стрільців і позиції для бронетехніки.

Спостережні вежі. Спостережні вежі повинні забезпечувати огляд території блокпоста та підступи до нього. Вони обладнуються на існуючих будівлях, а також виготовляються з металевих конструкцій. Висота

спостережної вежі повинна бути не менше 5 м. На оглядових вежах обладнуються вогневі позиції для кулеметників і снайперів. Для захисту особового складу спостережні вежі обкладаються ззовні мішками з ґрунтом. Як показує досвід виконання завдань в Іраку, необхідно використовувати мішки з натуральних матеріалів, оскільки синтетичні мішки при високих температурах (вище +50 градусів) руйнуються.

Вогневі точки для організації надійної охорони і оборони блокпоста. Вогневі точки обладнуються для забезпечення надійної охорони і оборони блокпоста та можливості розстрілу автомобіля, який намагається не санкціоновано проникнути в табір. Вони розміщуються таким чином, щоб з них можна було вести вогонь уздовж лінії проходження блокпоста. Для обладнання вогневих точок найбільш доцільно використовувати бетонні конструкції, які мають дві стандартні бійниці й забезпечують розміщення кулеметника. Для запобігання ураження особового складу осколками бетону при обстрілі вогневої точки, необхідно обкладати споруду подвійним шаром мішків із землею.

Прикриття блокпоста невибуховими та сигнальними загородженнями. Прикриття невибуховими та сигнальними загородженнями здійснюється для запобігання безперешкодного проникнення бойовиків до позицій блокпоста. В якості невибухових загороджень влаштовуються рови, земляні вали, колючий дріт та інше. Найбільш доцільно використовувати загородження з колючого дроту. Це спіраль з металевого дроту, на яку прикріплені різкучі сектори. Розміри одного мотка 0,9 м у діаметрі і 15 м довжиною. Встановлюється це загородження у два, три й п'ять рядів залежно від умов місцевості й важливості напрямку, що прикривається.

Для попередження особового складу, який виконує завдання щодо охорони та оборони блокпоста, про несанкціоноване проникнення через периметр, встановлюються сигнальні та освітлювальні міни. Для цієї мети доцільно використовувати сигнальні міни вітчизняного виробництва типу СМ та освітлювальні міни виробництва Італії типу VST. Міни VST зручні в установленні й мають великий запас стійкості до перепаду температур. Вони мають пластмасовий корпус, заповнений піросумішшю, штировий підривник, пластмасовий кілок з замком кріплення до міни, розтяжку, довжиною 20 м, з металевим анкером. При встановленні сигнальних та освітлювальних мін слід враховувати рельєф місцевості, рослинність і можливість спрацювання мін від перетинання розтяжок тваринами (лиси, собаки тощо). Тому доцільно встановлювати розтяжки мін на висоті 0,6-0,8 м від поверхні ґрунту. При високих температурах (50-60 градусів) необхідно періодично проводити огляд стану встановлених сигнальних мін типу СМ. Тому що при температурі вище 50 градусів до 30 % з них виходять з ладу, а саме від накопичення газів порохового заряду видавлюється резинове кільце, що приводить до випадання втулки з капсулем KB-11.

Маскування блокпоста та прилеглої території має за мету приховати дійсне положення блокпоста від візуальної, оптичної, радіолокаційної та

повітряної розвідки противника й ввести його в оману відносно побудови бойового порядку й дій підрозділів. Маскування організовується старшим блокпоста відповідно до отриманого бойового завдання, вказівок щодо маскування старшого командира. Воно здійснюється постійно і, як правило, самостійно. Маскування досягається: використанням маскувальних властивостей місцевості, предметів, темного часу доби та інших умов обмеженого бачення; використання табельних засобів маскування, місцевих матеріалів і аерозолів (димів); фарбуванням озброєння та військової техніки під фон навколишньої місцевості; дотриманням правил радіо-дисципліни і радіообміну; збереженням колишнього режиму діяльності при зміні підрозділів і підготовці до виконання нового бойового завдання; суворим виконанням вимог маскувальної дисципліни; своєчасним виявленням і усуненням демаскуючих ознак.

§ 4. РОЗСТАНОВКА ОСОБОВОГО СКЛАДУ НА БЛОКПОСТУ

Для нормальної організації та несення служби на блокпосту потрібно 32 особи: три зміни та чотири бійці резерву.

Зміна огляду: шлагбаум № 1 (лівий) – троє осіб; шлагбаум № 2 (правий) – троє осіб; зона огляду № 1 (ліва) – двоє осіб; зона огляду № 2 (права) – двоє осіб. Разом: десять працівників.

Чергова (вогнева) зміна: навідник-оператор, механік-водій, командир БМП (БТР, БМД) – три особи. Стрілки – п'ятеро осіб. Разом: вісім працівників. З особового складу наряду призначаються чергові кулеметники для знищення автомобілів, що намагаються прорватися.

Зміна, що відпочиває – десять працівників. Резерв – чотири працівники. Усього – 32 особи.

Для виконання завдань особовий склад, який призначений для несення служби на блокпосту, поділяється на групи: управління, перевірки документів огляду транспортних засобів (поділяється на підгрупу попереднього огляду та підгрупу поглибленого огляду), прикриття (поділяється на підгрупу охорони та підгрупу підтримки), застосування спеціальних засобів, управління мінно-вибуховими загородженнями.

При такій організації служби блокпост здатний функціонувати цілодобово. Зони огляду, шлагбаум, прилегла територія контролюється черговими вогневыми засобами. Несення служби вартовими слід організувати так, щоб нічна зміна достатньо відпочила перед чергуванням. Найнебезпечніший час, коли вартові зазвичай засинають, між третьою та п'ятою годиною ранку. Якщо перед нічною зміною працівник не виспався – він засне на посту, незважаючи на небезпеку. При тривалому розташуванні на одному місці доцільно сформувати зміну, яка постійно чергуватиме вночі, а вдень відпочиватиме.

Охорона організується з метою недопущення несподіваного нападу наземного противника, проникнення його розвідки та забезпечення часу й

вигідних умов для розгортання й вступу в бій. Вона організовується старшим особового складу блокпоста на основі отриманого завдання, умов обстановки й наказу старшого командира, а при діях у відриві від головних сил – самостійно. Охорона здійснюється спеціально призначеним спостерігачем, в обороні, крім того, – черговими вогневими засобами.

На кожную добу для впізнання свого особового складу установлюються пропуск і відгук. Пропуск повідомляється усно всьому особовому складу й особам, які висилаються за межі свого підрозділу, а вночі - і в межах свого підрозділу, а відгук – командирам підрозділів, призначених у розвідку, охорону, а також особам, які посилаються для передачі усних наказів. Пропуск запитується у всіх осіб, які проходять через рубіж охорони й переміщуються по розташуванню підрозділу вночі, а відгук – в осіб, які передають наказ командира, і командирів підрозділів, які ведуть розвідку.

Пропуск і відгук вимовляються тихо. Усі особи, які не знають пропуску, а прибулі з наказом – відгуку, затримуються. Затриманих старший блокпоста опитує особисто, і залежно від обставин дозволяє їм прямувати далі або направляє під конвоєм до командира, який вислав охорону.

Під час організації охорони старший блокпоста призначає спостерігача, указує порядок ведення спостереження за місцевістю, повітрям, сигналами, указує його місце й завдання, а також встановлює порядок дій особового складу в разі раптового нападу противника. В обороні, крім цього, старший блокпоста визначає необхідну кількість чергових вогневих засобів, їхнє місце і завдання.

Підготовка особового складу до несення служби проводиться перед кожним заступанням на службу у визначений командиром підрозділу час і включає в себе: бойовий розрахунок особового складу; інструктаж старших нарядів; інструктивні заняття з особовим складом; інструктаж виконавців за планом морально-психологічного забезпечення; матеріально-технічне й медичне забезпечення особового складу. Бойовий розрахунок особового складу проводиться командиром підрозділу у визначений розпорядком дня час, для цього шикується весь особовий склад підрозділу.

На бойовому розрахунку командир підрозділу оголошує: підсумки служби за минулу добу; оновлені дані про оперативну обстановку; наряди для несення служби; розрахунок особового складу й порядок дій при ускладненні оперативної обстановки; порядок проведення занять з бойової та гуманітарної підготовки з особовим складом, який вільний від служби; наряди внутрішньої служби та склад чергового підрозділу; прізвища працівників, які виконуватимуть обов'язки за посадою, звільнені від несення служби через хворобу та інші причини; накази старших начальників, заохочення.

Інструктаж старших нарядів проводять командири підрозділів (батальйону, роти) або їх заступники. Цей інструктаж проводиться до початку інструктивних занять з особовим складом і на нього відводиться не менше 20 хвилин. Під час проведення інструктажу старшим нарядів

оголошуються: підсумки й оцінка служби кожного підрозділу (наряду) за минулу добу; оперативна обстановка, що склалася на поточну добу; завдання служби й особливості їх виконання; надані транспортні та технічні засоби; порядок взаємодії і зв'язку нарядів між собою, з нарядами органів внутрішніх справ, добровільними громадськими формуваннями й гарнізонними патрулями; необхідні елементи підготовки особового складу до несення служби, порядок і місце проведення інструктивних занять особового складу (у навчальному класі, обладнаному містечку тактичної підготовки військ тощо). На інструктажі перевіряються знання старших нарядів своїх обов'язків і умінь діяти під час ускладнення обстановки. При постановці завдань блокпоста вказуються: склад, засоби підсилення; способи виконання завдання; час і місце прийому їжі та відпочинку особового складу; час готовності до виконання поставленого завдання; порядок підтримання зв'язку й надання доповідей.

§ 5. ДІЇ ОСОБОВОГО СКЛАДУ ПІД ЧАС ПЕРЕВІРКИ ТРАНСПОРТНИХ ЗАСОБІВ ТА ОКРЕМИХ ОСІБ НА БЛОКПОСТУ

Огляд машини зазвичай проводить кілька осіб. Один оглядає, інший прикриває. Щоб полегшити собі роботу, машину умовно слід поділити на зони огляду: «зовнішня зона», «зона під машиною», «внутрішня зона машини», «багажник», «двигун». Варіант дій при огляді може бути наступним: склад групи для перевірки одиниці автотранспорту має бути не менше 3 працівників. Старший, який перевіряє документи і машину, автоматники, що прикривають. Місцезнаходження старшого - праворуч збоку і в 4-5 метрах позаду машини, що перевіряється. Таким чином він страхує себе від несподіванки. Він не втручається в процес перевірки документів. Його завдання – за потреби прикрити вогнем працівника, який перевіряє документи. У момент перевірки зброя старшого наряду має бути наготові. Третій працівник (що прикриває), автоматник або кулеметник, знаходиться по ходу руху на безпечній для себе відстані попереду автотранспорту. При спробі супротивника прорватися через блокпост або витягнути зброю відкриває вогонь. Позиція автоматника (кулеметника) повинна бути замаскована й мати хороший огляд для ведення дієвого вогню на ураження. Автоматник повинен перебувати на такій відстані від основної групи, щоб бути в змозі бачити (і бажано чути) все, що відбувається на посту. Бо вогонь він відкриває при ускладненні обстановки без наказу, за власним рішенням. Він повинен знаходитися в секторі обстрілу старшого посту для вогневої підтримки з його боку та недопущення нападу ззаду (фото 7).

Навіть у разі недостатньої кількості особового складу, перевіряти транспорт або людей менше ніж трьома особами – небезпечно!

Враховуючи, що автомобіль власне і є перешкодою для огляду, прикриття працівника, який оглядає автомобіль, має бути з різних боків. Необхідно, щоб особа, яка оглядає автомобіль, не перебувала на лінії вогню

працівників, які її прикривають. У разі агресивних дій з боку водія або пасажирів, працівник має бути готовий різко стрибнути вбік або залягти, щоб не заважати вогню працівників, які його прикривають.

Фото 7. Огляд автотранспортного засобу на блокпосту.

До транспорту, що перевіряється, треба підходити не зліва, з боку водія, як це зазвичай роблять працівники ДАІ, а праворуч, з боку пасажирів. Це різко зменшує раптовість застосування противником зброї. Сидячи в машині, вкрай незручно правою рукою діставати пістолет хоч із бічної, хоч із нагрудної кишені й стріляти, розвертаючись праворуч. З довгоствольною зброєю (автоматом, карабіном, обрізом) це буде зробити ще важче. Те саме правило стосується перевірки людей.

Типовою помилкою працівників, які несуть службу на блокпостах, є підхід до автотранспорту з лівого боку. На вимогу пред'явити документи водій може зробити рух правою рукою, нібито витягуючи документи з кишені, та вистрілити з пістолета через одяг. Тому ніколи не стійте ліворуч від автотранспорту та не давайте водію повертатися до вас лівим боком. Стоячи праворуч на відстані метр-півтора, ви матимете можливість своєчасно помітити спробу дістати зброю та запобігти нападу.

Той, хто перевіряє, голосно подає команду: «Залишатися на місцях. Не виходити. Двері не відкривати. Заглушити двигун!». Особи, які перевіряються, повинні діяти лише за командою того, хто перевіряє, і нічого не робити за власною ініціативою. Насамперед – не робити різких рухів, не відчиняти двері автомобіля, не виходити самостійно з машини та не наближатися до патруля. Приймати документи для контролю необхідно

тільки через опущене бокове скло. Відкритими дверима можна вдарити або в щілину непомітно кинути гранату. Тому відкритих дверей треба уникати. Навіть якщо ті, хто знаходяться в машині, відкрили двері, нібито для надання документів, повному їх відкриванню треба перешкодити, притиснувши коліном.

За потреби огляду багажника водієві пропонується вийти з машини й відкрити багажник. Той, хто перевіряє, знаходиться праворуч від водія на безпечній для фізичного нападу відстані – метр-півтора й сам багажник не оглядає – всі предмети, що знаходяться в багажнику, йому за командою показує водій. Положення водія – винятково за машиною позаду багажника. Це робиться для того, щоб ті, хто знаходяться в машині, не могли завести двигун і різко поїхати. Місцеперебування старшого посту, який контролює обстановку – у 4-5 м позаду й зліва; він контролює водія й лівий бік автомобіля. Правий бік контролює той, хто прикриває. Потрібно уважно стежити за руками водія.

Той, хто перевіряє, може також використовувати інші методи контролю. Наприклад, запитати водія: «Де запасне колесо, домкрат і таке інше?». Якщо водій почне кидатися в пошуках, можливо, машина викрадена. Якщо той, хто перевіряє, помітив у машині щось підозріле або небезпечне (зброя, вибухівка тощо), він діє за обстановкою – або стріляє, або просто падає на землю, намагаючись відкотитись від машини назад. Його падіння – сигнал до дії для інших.

Щоб уповільнити рух, у зоні перевірки встановлюються загородження з колючого дроту на відстані 5-7 метрів один від іншого. Це унеможливить прорив машин на повному ході вздовж дороги. Окрім особового складу, залученого для огляду машин, принаймні 4 людини мають бути виставлені по обох кінцях полотна дороги. Їх завдання – обмежити потік машин у зону перевірки й натягнути «колючу стрічку», якщо терористи спробують пробитися з боєм. На блокпосту має бути резервний транспортний засіб для погоні за машиною, що прорвалася.

Слід пам'ятати, що в будь-якій машині багато місць, куди можна сховати вибухівку, і ви, якщо вважаєте себе професіоналом, повинні їх знати.

Існує три типи огляду автомобіля:

- поверхневий огляд;
- ретельний огляд;
- огляд у майстерні з розбиранням по частинах.

Найчастіше вам доведеться використовувати перші два типи огляду, третій вимагає часу та втручання фахівців. Оглядаючи машини, ніколи не дозволяйте водієві квапити вас. Заклопотані власники запевнятимуть вас, що вони поспішають, їм треба забирати дитину, дружину, хворих батьків тощо. Не зважайте на це. Огляд проводиться з двох причин. Перша причина – це налякати терориста й змусити його відкласти провезення заборонених предметів до «кращих» часів. При постійній демонстрації пильності навряд

чи терорист ризикне провозити зброю. Друга причина – це знайти зброю, вибухові речовини, наркотики і т. ін.

Ще один спосіб огляду – це спеціальний огляд. Він проводиться, якщо ви отримали інформацію про перевезення зброї чи вибухівки. Тоді вам потрібно бути готовим «залізати» в найбільш недоступні місця автомобіля: у двигун, колеса тощо. Основні правила огляду: шукайте сліди недавньої активності (зідрана фарба і т. ін.). Запитайте себе: «Де б ти сховав зброю?» Подумайте, де є технологічні порожнини автомобіля і як до них дістатися. Сильний запах може бути маскувальним, щоб приховати запах вибухівки або наркотиків. Всі дії примушуйте робити автовласників, не торкайтеся нічого власноруч. Слідкуйте уважно за реакцією водія, чи часом він не нервує.

Огляд мотоциклів і велосипедів - також необхідний елемент процесу. Хоча їх маленький розмір не дозволяє розміщувати на них великі предмети, проте зверніть увагу на наступні місця: подвійне дно бензобаку, гумові ручки керма, де можна сховати щось, ящик для інструментів під сидінням, електричні прилади, пов'язані зі звуковим сигналом, всі видимі дроти, що стирчать, тощо. Ці буденні на перший погляд речі можуть нести в собі небезпеку.

На блокпостах доводиться перевіряти не тільки транспорт, а й людей.

Типовою помилкою тих, хто перевіряє документи, є підхід з лівого боку.

Тримайтеся праворуч. Зброя повинна бути в такому положенні, щоб її важко було вирвати й використати проти працівників. Автомат повинен бути максимально віддалений від особи, яку оглядають. З іншого боку, зброя має бути розташована доступно для використання самими працівниками. Автомат рекомендується вішати на лямку через голову, так, щоб він висів на рівні пояса, а руки були вільні.

Можна використовувати петлю, утворену прикріпленням обох кінців ремня автомата до антабки приклада й носити автомат під правою рукою. Відрегулюйте довжину ремня так, щоб автомат можна було вільно прикласти до плеча з натягнутим ремнем, на який припадає вага зброї. Такий спосіб носіння зброї є зручним тому, що руки залишаються вільними для перевірки документів та інших дій. Зброя легко виноситься на лінію прицілювання, а завдяки ремню її важче відібрати силою або зняти з убитого (фото 8).

Фото 8. Варіант носіння зброї «петлею».

Огляд особи здійснюється зверху вниз, причому одяг переминається пальцями. Краще, щоб особу було повернуто спиною до працівника, який проводить огляд. Доречно, щоб особа знаходилася в незручній позі, наприклад, руки на стіну або на автомобіль, ноги розставлені, тіло під кутом до поверхні. У разі агресивних дій особи, вона переводиться в лежаче положення силовим впливом на зворотну сторону коліна або ривком.

§ 6. ТАКТИКА ДІЙ ПРОТИВНИКА ПРИ НАПАДАХ НА БЛОКПОСТИ

З точки зору оборони блокпоста від суто військового нападу, потрібно пам'ятати, що атакуючі намагатимуться змусити його захисників щільним вогнем повернутися у внутрішні приміщення блокпоста і, позбавивши їх свободи маневру, закидати гранатами, розстріляти з гранатометів і вогнеметів, або вести бій, розраховуючи на закінчення боекомплекту. Тому повинні бути підготовлені шляхи для виходу з блокпоста та/або відходу з нього.

Якщо повноцінні траншеї обладнати неможливо, то хоча б ходи для переповзання повинні бути підготовлені. Для цього, наприклад, можна використовувати будівельні блоки. Якщо ґрунт не дозволяє зробити укриття для бронетехніки, то для захисту від кумулятивних боєприпасів можна використовувати звичайну сітку-рабицю, яку можна в рулонах возити на бронетехніці.

Як правило, атакують блокпост зі стандартною тактикою дій – група вогневої підтримки спрямовує вогонь на блокпост з одного боку, у той час як одна або кілька мобільних груп наближуються до нього й закидають його гранатами. Противник намагатиметься повернути гарнізон блокпоста в будівлі та укриття, ведучи вогонь по виходах з них. Якщо йому це вдається, то для повного захоплення блокпоста йому потрібно буде знищити лише чергових спостерігачів. Щоб не допустити цього, слід мати кілька виходів із приміщень блокпоста, або перепони перед входом у бліндаж або в траншеї (для виповзання з них). Противник також може завадити зайняти позиції за крупнокаліберними кулеметами й у бронетехніці, а також підносити боєприпаси й заряджати кулемети або гармати, методично обстрілюючи снайперським вогнем підходи до них, зокрема – люки бронетехніки. У таких випадках для підходу до техніки треба ставити димові перешкоди, а вогонь з крупнокаліберних кулеметів вести, прикриваючись корпусом кулемета.

Як вже вказувалося, навколо позиції потрібно вирубати ліс, або високий чагарник, щоби противнику було важко підійти непоміченим до блокпоста. На лінії лісу створити завали – дерева завалити навхрест вершинами в бік противника, бажано без відділення від пнів. До речі, той самий принцип можна використовувати для розчищення секторів обстрілу, коли рослинність не зводиться під корінь, а лише підсікається на висоту чобота. Для поліпшення видимості нижні гілки дерев і чагарник слід вирубувати. По можливості, позиції слід оснастити саморобними перископами або використовувати триплекси, зняті з бронетехніки. Перед входом у житлові приміщення слід обладнати приміщення уловлювачами для гранат (наприклад, можна відгородити житлове приміщення стінкою, сіткою, влаштувати зигзагоподібний коридор тощо).

На кожного стрільця влаштовують кілька осередків для стрільби й закріплюють їх за певними працівниками. Це дозволяє спростити організацію бою, знижуючи хаос у діях працівників на його початку. Під час атаки стрілок повинен переміщатися від одного осередку до іншого. Якщо не відпрацювати заняття позицій і переміщення від одного осередку до іншого, то працівники для ведення вогню будуть скупчуватися, переважно на позиціях, по яких противник веде вогонь (як правило, відволікаючий). Попередній розподіл осередків забезпечить рівномірний розподіл працівників по периметру оборони, що не дозволить ворогові знайти незайняту ділянку для атаки.

Особливо слід відзначити необхідність ведення прицільного вогню під час оборони блокпосту. На відміну від польової оборони, боєзапас тут

обмежений, і вести вогонь «в нікуди» на автоматичному режимі просто небезпечно – боєприпаси швидко закінчатся. Тому ще раз підкреслимо, що працівник, зробивши кілька одиночних прицільних пострілів або декілька коротких черг, повинен переміститися до іншого місця.

Слід облаштувати кілька позицій для важкого озброєння й періодично міняти місця чергування цих вогневих засобів. Має бути підготовлено декілька місць для зберігання боєприпасів, щоб одним пострілом з гранатомета противник не міг позбавити захисників боезапасу. Місцевість навколо блокпоста слід, по можливості, пристріляти, щоб налаштування прицілу для всіх видів зброї були відомі. Відстані навколо блокпоста, по можливості, слід заміряти, а на певних дистанціях установити видимі знаки (камені, кущі, зрубані стовбури), що позначають відстані до цих предметів. Розташування таких орієнтирів і відстань до них необхідно відмітити на карті.

Після невдалої атаки противник може знову атакувати, розраховуючи на ослаблення пильності особового складу блокпоста після успішного відбиття атаки.

Для ведення вогню з бронетехніки її доводиться заводити (щоб було безперерйне живлення струмом), вихлопи обволікають техніку, заважаючи прицілюванню, з одного боку, і даючи противнику хороший орієнтир – з іншого. Тому на вихлопні труби слід надягати трубки для відводу вихлопу подалі від окопу.

Враховуючи, що перед нападом на блокпост противник зазвичай організовує спостереження, то необхідно організовувати заходи щодо перешкоджання його намірам. Особовий склад наряду блокпоста повинен контролювати прилеглу місцевість. Для цього слід організувати патрулювання й влаштувати засідки чи секрети. Бажано встановити спостережні пункти для стеження за місцевістю навколо блокпоста. В іншому випадку противнику полегшується виконання завдань щодо підготовки нападів на блокпост.

Дуже важливий момент при облаштуванні блокпоста – це узгодження порядку дій з сусідніми й підтримуючими підрозділами. Особливо важливо узгоджувати порядок ведення вогню з артилерією. Потрібно ретельно звірити карти, щоб не було відмінностей у позначенні своїх і чужих цілей, розробити систему паролів. По можливості, слід перевірити правильність наведення за допомогою освітлювальних мін або організувати пристрілювання за допомогою димових снарядів. Повинен передбачатися й порядок передачі інформації між сусідніми й підтримуючими підрозділами. Для взаємодії можна використовувати не тільки радіо, але й такі застарілі засоби, як сирени, гудки, барабани, сигнальні вогні.

Часто на блокпост прибуває цивільне населення. Наприклад, для очікування транспорту для евакуації в захищеному від терористів місці. У жодному разі на територію та в приміщення блокпоста не можна допускати

сторонніх. При значній кількості цивільного населення можна обладнати навіс для захисту від дощу – але не на території посту, а поблизу.

Блокпост повинен бути обладнаний таким чином, щоб унеможливити його захоплення за допомогою цивільних осіб, а особовий склад блокпоста повинен бути готовий до розгону «блокуючого» натовпу. Інколи до цього натовпу можуть входити окремі озброєні особи, які під прикриттям цивільних осіб стріляють або використовують гранати. Як нестандартні засоби нападу на блокпост можуть бути використані тварини, до яких прикріплюють міни з годинниковим механізмом, або заміновані машини.

«Блукання» цивільних осіб навколо блокпоста бажано припиняти, тому що вони можуть вести спостереження за блокпостом, а можуть, використовуючи зброю з міні-схронів, розташованих близько від блокпоста, відкривати по ньому вогонь. Іноді близько від позицій бойовики розташовують навіть міномети з невеликою кількістю боеприпасів. До нього проходять беззбройними, роблять кілька пострілів і йдуть беззбройними. «Випадкові» місцеві жителі можуть «забалакати» вартових і тим самим дати можливість атакуючій групі бойовиків зблизитися з блокпостом непоміченою і захопити його. «Забалакування» вартових – класичний приклад невогневого придушення противника. Практика показує, що навіть прості питання цивільних осіб («Звідки ви?», «Багато вас сьогодні?», «Як настрій?» тощо) можуть мати на меті здобуття цінної для ворога інформації. Також слід зазначити, що при наближенні цивільних осіб до блокпоста треба ретельно стежити за їх рухами з метою запобігання провокуючих дій, фотографування тощо. Доцільно приховувати номерні знаки службового автотранспорту (шляхом заклеювання ізоляційною стрічкою) та бортові номери броньованої техніки для унеможливлення ідентифікації вашого підрозділу.

Слід пам'ятати, що на блокпосту ворог номер один – рутинна і одноманітність. Однак при несенні служби на блокпосту не можна розслаблятися. Ті, хто несуть службу, не повинні далеко відходити один від одного, але сходитись ближче ніж на 3-4 м теж небажано. Трапляється, що після тривалого чергування люди втрачають пильність: влаштовують масові перекури, або просто спілкуються гуртом, утворюючи собою чудову групову ціль. Таке часто трапляється при зміні нарядів. Противник, що під'їхав непомітно, може чергою з автомата або однією гранатою знищити таку групу. Ворог номер два – втома. Особливо вона дається взнаки на світанку, коли здається, що найнебезпечніший час вже позаду, а через годину-дві здавати чергування. Досвітні години – улюблений час диверсантів, «вовчий час», коли втрачається пильність.

Оборона блокпоста передбачає активні військові дії особового складу підрозділу, який здійснює охорону блокпоста, що застосовуються в разі нападу на охоронюваний об'єкт незаконних збройних формувань з метою зриву або відбиття цього нападу, забезпечення недоторканності та цілісності охоронюваного об'єкту та створення тактичної переваги над противником з метою його подальшого знешкодження (знищення). Кінцевою метою

оборони охоронюваного об'єкту є нейтралізація сил наступаючого противника, доведення його до стану неможливості продовження наступальних дій. Досягнення цієї мети створює умови для перехвату ініціативи шляхом переходу сил оборони об'єкту в рішучий контрнаступ з метою розгрому (нейтралізації, знешкодження) наступаючих сил противника. Основним способом досягнення цілей оборони є позбавлення противника наступальних можливостей шляхом розгрому його угруповань.

Мета оборони блокпоста, що охороняється, і виконання вимог, які висуваються до неї, досягаються: завчасною підготовкою об'єкту до оборони; різноманітною її побудовою; ретельним маскуванням і вмільм використанням місцевості; веденням безперервної розвідки на підступах до об'єкту, своєчасним виявленням підготовки противника до нападу, встановленням його угруповання й можливого характеру дій; активними й рішучими діями, широким маневром вогнем, силами й засобами на напрямках, де виникає загроза, і проведенням рішучих контратак; стійким і безперервним управлінням; всебічним забезпеченням бойових дій; швидким відновленням порушеної оборони.

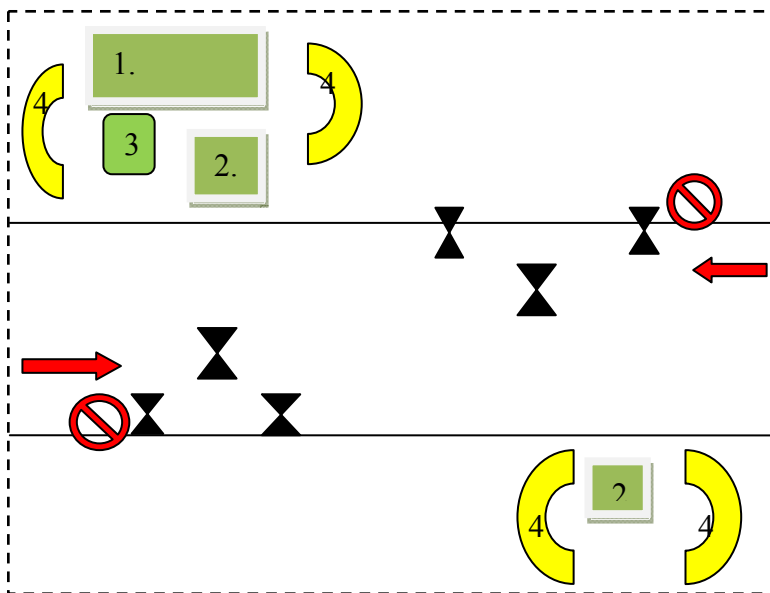
ПІСЛЯМОВА

За часи незалежності правоохоронні органи України вперше стикнулися з агресивними проявами екстремізму й тероризму. До участі в Антитерористичній операції на Сході країни залучаються працівники багатьох підрозділів органів внутрішніх справ, які щодня доводять свою незламність, вірність Присязі та патріотизм. Разом з тим, доводиться констатувати, що багато чому вітчизняні правоохоронні органи навчаються, на жаль, шляхом спроб і помилок.

Сьогодні ми набуваємо власного досвіду протидії терору. Саме сьогодні, під час проведення Антитерористичної операції на Сході країни, ми повинні переймати світовий досвід у цьому напрямі – досвід складний, але нагально необхідний задля збереження незалежності, суверенітету та територіальної цілісності нашої держави.

Вважаємо, що ці методичні рекомендації сприятимуть набуттю необхідних знань працівниками органів внутрішніх справ, які стоять на сторожі незалежності, суверенітету й територіальної цілісності України та позитивно впливатимуть на підвищення рівня організації службово-бойової діяльності сил охорони правопорядку.

СХЕМА РОЗТАШУВАННЯ ОБ'ЄКТІВ НА БЛОКПОСТУ

Умовні позначення:

1. Місце розташування особового складу.

2. Місце розташування чергових змін.

3. Броньована техніка.

4. Окопи.

Залізобетонні блоки

Дорожні знаки

Напрямок руху транспорту

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Вишне夫斯基 А.А. Засада. Антисада / А.А. Вишне夫斯基. – К.: ГО «Патриот»; Благотворительный Фонд «Поддержки Армию Украины», 2014. – 72 с.
2. Дії спеціального підрозділу міліції щодо організації та порядку здійснення супроводження військових та інших транспортних колон в умовах загрози нападу: методичні рекомендації. – К.: НАВС, 2014. – 41 с.
3. Дубко Ю.В. Управління органами внутрішніх справ в особливих умовах: монографія / [за ред. О.М. Бандурки] / Ю.В. Дубко. – Луганськ: РВВ ЛАВС, 2004. – 776 с.
4. Засоби і методи виявлення вибухових речовин та пристроїв у боротьбі з тероризмом: навчально-практичний посібник / А.В. Іщенко, М.В. Кобець. – К.: НАВСУ, 2005. – 144 с.
5. Засоби та способи протидії терористичним актам, учиненим із застосуванням вибухових пристроїв: навчально-практичний посібник / А.В. Іщенко, М.В. Кобець, В.І. Пашенко, О.А. Буханченко. – К.: КНУВС, 2010. – 112 с.
6. Кожушко Е.П. Современный терроризм: Анализ основных направлений / Е.П. Кожушко. – Минск: Харвест, 2000. – 448 с.
7. Ларсен К. Тактика легкої піхоти для малих груп / К. Ларсен. – К.: КНТ, 2011. – 200 с.
8. Майборода І.М. Особливості організації зв'язку під час проведення спеціальної операції по роззброєнню незаконних збройних формувань / І.М. Майборода, К.В. Власов, О.М. Горбов // Честь і закон. – 2010. – № 2. – С. 54–56.
9. Методичні рекомендації щодо дій під час несення служби на блокпостах в умовах наступу і оборони, затримання озброєних злочинців. – К.: НАВС, 2014. – 100 с.
10. Ньюмен Ф. Тактика партизанської війни. Основи протидії / Ф. Ньюмен. – К.: Рівень, 2011. – 258 с.
11. Саакян М.Б. Применение батальона милиции быстрого реагирования по охране общественного порядка в условиях чрезвычайного положения: методическое пособие. – Одесса, 1999. – 46 с.
12. Саакян М.Б. Типові рекомендації по забезпеченню безпеки працівників міліції в ході проведення спеціальних операцій по затриманню озброєних злочинців в різних умовах. – Одеса, 1999. – 20 с.
13. Тактика: підручник / А.С. Троц, В.О. Данькін, В.Г. Головань та ін. – Одеса: ОІСВ, 1997. – 472 с.
14. Тактико-спеціальна підготовка працівників ОВС України: навчальний посібник / С.М. Банах, В.Р. Булачек, І.С. Винярчук, Ю.Р. Йосипів та ін. – Львів: ЛьвДУВС, 2011. – 300 с.

ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

1. Офіційний сайт Ради національної безпеки і оборони України [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.rnbo.gov.ua/>
2. Офіційний сайт Міністерства внутрішніх справ України [Електронний ресурс] – Режим доступу: [http:// www.mvs.gov.ua](http://www.mvs.gov.ua)
3. Офіційний сайт Національної гвардії України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://vv.gov.ua/structure.php?lang=ua>
4. Офіційний сайт Державної прикордонної служби України [Електронний ресурс] – Режим доступу: [http:// www.dpsu.gov.ua](http://www.dpsu.gov.ua)
5. Офіційний сайт Служби безпеки України [Електронний ресурс] – Режим доступу: [http:// www.sbu.gov.ua](http://www.sbu.gov.ua)

Навчальне видання

Албул Сергій Володимирович
Ніколаєв Олександр Трифонович
Шелехов Артем Олексійович

**ОРГАНІЗАЦІЯ І ТАКТИКА НЕСЕННЯ СЛУЖБИ НА
БЛОКПОСТАХ В УМОВАХ АНТИТЕРОРИСТИЧНОЇ ОПЕРАЦІЇ**

Методичні рекомендації

Підписано до друку 04.11.2014. Формат 60х90/16. Папір офсетний.
Гарнітура «Times New Roman». Друк цифровий. Ум. друк. арк. 0,34.

Видавництво ОДУВС

Наклад 50 прим.

м. Одеса, вул. Успенська, 1.

Свідцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 3507 від 25.06.2009 р.
тел. 048-7024884; 094-9547884 email – *ndrvv1@gmail.com*